

שי עגנון.

בית הכנסת הגדול.

מה רב סוכך אשר צפנת ליראיד
(תחלים ל"א)

תינוקות של בית רבן היו משחקין בהר בארבעים שוודים
ובנימל אחין; במלחמת דוד ונלית ובנהן משוח מלחמה.
וכיון שביסרו עליהם שעשוניהם אמרו: אתמול תשעה באב היה
יום שהחריבו האויבים את בית המקדש. נתחיל אנו לבנותו.
בדקו את ציציותיהם אם כשרות הן והתנו ביניהם שלא תהא
שנאה ביניהם. שלא נחרב המקדש באחרונה. אלא בשביל
שנאת חנם שהיתה בישראל. והתחילו מתעסקים בבנין. זה הביא
כיס מלא מיט וזה פח מלא מים; זה אבן וזה חצי לבנה. ועד
שימצאו את השמיר אמרו: נחתוך את האבנים בשינים. השתטחו
על ההר וחפרו. מי באבן ומי באצבעותיו. חפרו ושרו: אדיר
יבנה ביתו בקרוב: במהרה. במהרה בימינו בקרוב. בנו של הרב
הבטיח להם שיביא ספר שבו ציור תבנית המקדש וכליו. כדי
שיהיה להם דוגמא לבנין הבית. אף הוא יביא תיק כובע שבתי
של אביו שמנחשת הוא ואין לך מתוקן מזה למוכה נהשת. ובנו
של קובר מתים. אף הוא מביא אבנים שמתקנות למצבות.
הואיל ויבנה המקדש. יבוא הנואל. ואין אדם מת ואין צריך
למצבות.
עד שהם חופרים נתקלו ידיהם בחתיכת עץ. הוסיפו וחפרו מצאו
כעין דף של נג. שמחו על המציאה והסיעוהו בכף כחם.
מסיעים וקוראים: אנא ה' הושיעה נא!
שמע רבם ויצא. אמרו לו: רבי. דף של נג מצאנו! לא הספיקו
לגמור עד שמצאו דף שני.
ראה את המציאה ונפל עליה. חטט בקרקע ומצא כמה דפים
מעורים זה בזה. כעין לוח של נג. אמר: סיעתא דשמיא!
ימות הנשמים ממשמשים ובאים והזמין לי שמו ית' במה לתקן נג ביתי.
בינתים העריב היום. שלח המלמד את תלמידיו לבתיהם ועד
שהגיע זמן מנחה חטט הוא ובני ביתו בהר.
חפרו ומצאו דפים על דפים. הוסיפו וחפרו: דפים על דפים.
אם מעשה כשפים אין כאן. נג של בית יש כאן.
לא היו ימים מועטים עד שנערו כל האשפה. נערו כל האשפה
והנה נג גדול לפניהם.
נתכנסה כל העיר לראות. והיו מקיפים את הנג ואומרים: נג
גדול כזה! נג גדול כזה! אין זה כי אם ארמון מתחת
וזה נג הארמון.
התחילו הזקנים נזכרים מעשה בפריץ אחד. שנתנה אשתו עיניה
באחרים. כנס כל אוהביה ועשה להם משתה. ועד שהם
אוכלים ושותים צוה לעבדיו וסתמו את החלונות ואת הדלתות.
פלו כלם ומתו בחניקה.
חששו להקרב. הגיע דבר מלכות לחפור. חפרו בהר סביב.
סביב לנג. נתגלו כמה חלונות מסגונים. הכירו שבית
תפלה הוא. נרשו את היהודים. כי אמרו אדמת קודש היא.

ובבית המדרש הישן. בין מנחה למעריב. אנחות ארוכות נשמעות.
מי יודע: אפשר בית כנסת הוא. הרי מצינו בתשובות:
בוצין הסמוכה לזולוביץ. משמע שזולוביץ עיר גדולה היתה. ועיר
ואם בישראל היתה. ואם גדולה היתה ועיר ואם היתה — היכן
בית הכנסת הגדול שלה? פרט למצבות הרבה אין סימן שישראל
ישבו כאן.

ובית המדרש הישן מה קטן הוא. התקרה המפוחמת נוטה כלפי-
מטה והקרקע עולה מעלה מעלה. ובשעה שהלב מתמלא
אין אפילו מקום ליד השטוחה בתפלה. התיבה כמעט אַכְלָה עש.
כבר נופלים הימנה אבק ליתן על גבי המילה. ותאמי היונים, סוד
כנסת ישראל, אשר על הכפרת. כנפיהן נושרות והולכות — ופרושה:
לבדק הבית אין. הנה הימים הנוראים באים. בני העיר, בלי עין
הרע. פרו וירבו. אשתקד לא מצאו להם מקום בבית המדרש —
שנה זו היאך ימצאו להם מקום?

ובהר חופרים וחופרים. ובנין נאה מבצבץ ועולה. ובשעה שחמתה
שר אלול זורחת על החלונות הססגונים. מתמלאין כל
הבריות מאורם. ימים קדומים — היכלות קדומים!
לא היו ימים מועטים עד שניטל כל ההר מסביב. ניטל כל ההר
והבית עומד על תלו!

וימצאו את הפתח והנה הוא סגור. ויביאו את החרש ואת
המסגר. וישלחו האנשים את ידם ואין דלת נפתחת.
ויגשו לשבור את הדלת — כל כלי יוצר לא יצלה.

ומדי עמדם אצל הפתח שמעו קול יוצא מן הבית. ויאמרו: אין
זה כי אם הנפש אשר לא נתנה לקבורה תיילל בבית.
פנימה. ויברחו על נפשם מן תדבקם רוח רעה ומתו. ויקראו
ליהודים לעשות את מלאכתם.

ויבואו, וישמעו את הקול היוצא מן הבית והנה הקול — קול
יעקב. וישו אזניהם ויקשיבו: מה טובו אהליך יעקב
משכנותיך ישראל! וכאשר נגעו בשער נפתח השער לפניהם.

ויבואו, וימצאו את בית הכנסת הגדול. הלא הוא בית הכנסת
הגדול בזולוביץ עד היום הזה.

הבית גדול ורחב ידים והארון מלא ספרי תורה. ותאמי יונה
פורשות כנפים וכנפי יונה נחפו בכסף וסידור גדול מונח
על התובה והסידור כתוב בכתב נאה על קלף צבוי. והכל על
מקומו בשלום. רק נר התמיד היה סמוך לשקיעתו.